

Miquel Crusafont i la música

Per Manuel Costa Domènech

Recordar Miquel Crusafont i Pairó és ja cosa feta per la munió de companys i amics, de deixebles i de senzills admiradors seus que han parlat i escrit sobre les virtuts, dedicacions i sapiències (amors acumulats) del conciudadà mort.

Mes, tal com creia i deia ell mateix, la mort no és pas una fita, sinó aviat un nou principi, inclòs en l'evolució de la persona per sempre involucrada i que es prodiga, s'estén i expandeix en un infinit inexplicable (de moment).

Sovint manquen matisos, aspectes i facetes, no sentides o escoltades prou bé, per a il·lustrar i retre un més pleclar homenatge als qui s'en van del nostre proper entorn. No em sento, ni molt menys, en la pruija d'omplir un buit (valgui el tòpic) en les recordances que s'han dit, escrit i fet en memòria del sabadellenc insigne, universal, que se'ns ha amagat o difós en altre estatge.

Però, insisteixo (sense modèstia, que no fóra oportuna) que voldria insinuar i comentar un aspecte, no pas desconegut per molts dels amics del Miquel: fàcies que implicava en l'ànim d'ell una tija importantíssima, molt estimada i conreuada, jo diria, i en perfecte conjunció amb la resta d'inclinacions que el menaven: paleontologia, antropologia, ciències naturals en general, descobriment d'un Univers, en fi, que evoluciona, canvia i s'estén, estudiat, meditat i assimilat curosament, a través de Lamarch, Darwin, Huxley, Teilhard de Chardin, i de tants d'altres. Un nou concepte del Cosmos, on ja d'antuvi sabem que no podem crear-hi res de

nou; però que, en canvi, sí que podem descobrir-ne tot el portentós "ja creat": tant en arts com en tècniques i ciències, en filosofies i religions.

En fi, vull referir-me al seu amor a la Música i no m'oblido, de cap manera, de les altres afeccions artístiques que forniren la personalitat d'En Miquel: literatura, poesia, pintura, cinema i teatre, totes les quals han estat al·ludides a bastament pels seus addictes.

Que se'm disculpi si escric Música amb majúscula. Per a mi, i per a En Miquel també, aquesta Música té una significació distinta de les músiques que acaben per ser "demodées" (perdó pel gal·licisme que, d'altra banda, em sembla útil i oportú). La Música que interessava En Crusafont fou la que no passa mai de moda: dins d'aquesta tònica general, fruïa dels clàssics, romàntics (pre i post), contemporanis, nacionalistes de tots els països i regions. M'excuso de no mencionar noms d'una llista inacabable de compositors que escrivien en maneres i èpoques distintes, però, en comú denominador, convergents en una finalitat única: l'amor universal. I que En Crusafont sabia molt bé assaborir-los.

En Miquel va saber lliurar-se a la simbiosi que formen Ciència i Música: col·leccionava fòssils ensems que discs de Schumann i d'altres autors. Però no s'aturava en el mer col·leccionisme, simple i poc transcendent, sinó que, de cada peça retrobada, de cada música interpretada, en servava avís i en construïa tota una teoria d'amors i relligances. Crec, de debò, que la Música en un lloc molt preferit

Els matrimonis Crusafont-Sabater i Costa-Fernández, a Madrid (1948).

d'En Miquel (i sense oblidar la seva poderosa intel·ligència i imaginació) esdevingué la fautora gairebé descisiua de tot el seu trascórrer.

Per defora d'especulacions, més aviat curtes i no gens ben explicades, cal ressenyar a grans trets el paper que Miquel Crusafont i Pairó explicades, cal ressenyar a grans trets el paper que Miquel Crusafont i Pairó representà en el quefer musical de Sabadell. D'aquesta tasca ens en sentim testimonis singulars tant la meua dona com jo, que, amb la col·laboració d'En Miquel i de la seva esposa Julieta, intentàvem portar a terme la idea d'establir a Sabadell, una Societat de Concerts, que fos digna successora d'aquella Associació de Música dels anys vint i trenta i que la guerra civil va ensulsiar. Ho vàrem aconseguir amb no poques dificultats i pel mes d'octubre del mil nou-cents quaranta-tres s'inaugurà l'Associació de Cultura Musical, de Sabadell, en l'estatge del Cercle Sabadellès, amb la jovenívola i ja important i bella actuació de la nostra pianista Alicia de Larrocha, que mai més no fallà, cap any, a la pertinent convocatòria. Aconseguírem oferir concerts mensuals durant vint cursos ininterromputs, en els quals passaren per la nostra ciutat els millors intèrprets del país, entre ells la malaguanyada Rosa Sabater, que tampoc no faltà cap any; l'Orquestra Ciutat de Barcelona, dirigida pel Toldrà; l'Orquestra de Càmera que dirigia Domènec Ponsa; l'Agrupació Quartet de Cambra de Barcelona, amb la pianista Maria Canela, amb Ponsa, Valero, Boquet i Trotta; la Capella Clàssica del mestre Ribó, amb la seva dona de solista; la Rosa Balcells, arpista; el guitarrista Narciso Yepes; Sáinz de la Maza i Tarragò, i molts etcèteres; Victòria dels Angels, i una colla de músics estrangers, solistes o amb diferents conjunts, gairebé tots als que els era permès d'actuar en el nostre país en aquells anys d'assenyalades discriminacions. (Les col·leccions de programes que guardem, i les que estan depositades a l'Arxiu Municipal de Sabadell i al Museu poden donar bona mostra d'aquells defcicis per a mantenir una cordial entesa entre la Música i la nostra ciutat).

No sembla avinent, ara, de continuar fent història d'una entitat musical, que, per cert, i com a cosa anecdòtica i final, mai no aconseguí ni l'aprovació dels pertinents Estatuts -presentats al Govern Civil de Barcelona durant l'any 1943, junt amb la llista de la Junta Directiva escollida.

El matrimoni Crusafont, davant la tomba de Schuman.

La manca d'atorgament fou pels següents motius:

“Solicitantes, miembros de la Junta Directiva de Asociación Cultural Musical, en Sabadell:

M.C.P., tesorero: conocido catalanista, afiliado al llamado Centro Catalán y a otras entidades de esta índole.

M.C.D., secretario; detenido, procesado y condenado por su participación en los hechos delictivos del 6 de Octubre de 1934”.

Tornem ençera, i oblidem bestieses passades de moda i molt més. Migradament, he volgut explicar la feina viva que En Miquel Crusafont aportà al Sabadell musical; mes el que jo voldria saber explicar és la influència innegable, i volguda per ell mateix, que la Música va exercir en el decurs de la seva vida. Veritat que he intentat fer-ho, però no sé si me n'he sortit.

Només em falta afegir que la co-

rrespondència afectuosa que ens va unir -En Miquel i a mi- no va transcórrer plàcidament, lliure d'ombres força neguitejants. Igual en la Vida com en la Música, quan sempre discorren melodies amb harmonies de caire consonant, la filera que conformen és més aviat fàcil de resoldre: sempre estarà a punt un acord dels que anomenem perfectes (major o menor), sobre una tònica que ho reclama. Però, en l'esdevenir riquíssim de les dissonàncies, l'esperit resolutiu és molt més dur, es fa complex. Malgrat tot, la pròpia Música i la mateixa Vida ens ensenyen que, de la fàcil o difícil, en aparença, complicació, n'ix no res més que quelcom abstrús; mentre que, de la més pregona i extremaliada complexitat -si en sabem prou- en surt la veritat més pura, lluminosa i transparentada.